

גליון

משמיע ישועה

ציצים ופרחים
על פרשת השבוע וענינא דיומא
שנאמרו בשיעורי השבוע של
מורינו הגה"צ
אבד"ק ברכת מנחם שליט"א

פרשת דברים - וחודש אב

יו"ל ע"י שומעי לקחו
שנת תש"פ לפ"ק - גליון ל"ג

א. **אלה הדברים**.....ג

אוהב את התוכחות

ב. **אבינו אב הרחמן**.....ה

אנו בניך ואתה אבינו / כרחם אב על בנים / לא הביט און
ביעקב

ג. **על מה אבדה הארץ**.....ח

על מה אבדה הארץ / שלא ברכו בתורה תחילה / איכה
ישבה בדרך / איכה היתה לזונה

להשיג הגליונות

בבארא פארק: **בוויליאמסבורג:**

ביהמ"ד ברכת מנחם   ביהמ"ד ברכת מנחם
4424 16th Ave.   491 Flushing Ave.

ביהמ"ד אברכים   **בירושלים:**
ברכת מנחם   ביהמ"ד ברכת מנחם
1600 55th St.   רח' זית רענן 1

להערות והארות ולקבל הגליון בדוא"ל
mashmiayeshuah@gmail.com

א. אלה הדברים

אוהב את התוכחות

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל.

החיד"א בספרו 'ראש דוד' הביא דברי חז"ל דאמרו (ספרי דברים א, ג) דאין מוכיחין את האדם אלא סמוך למיתתו, וכן כתב רש"י דהוכיחן סמוך למיתתו, כדי שלא יהא מוכיח וחוזר ומוכיח.

ורבים הקשו שזה הפך ממה שכתוב 'הוכח תוכיח' ודרשו חז"ל אפילו מאה פעמים, וכתב שם:

לבבי לא כן יחשוב, דודאי אין זה חולק להלכה רווחת שיוכיחנו ויחזור ויוכיחנו, ואין זה ענין לזה כלל, דהא דאמרינן שיחזור ויוכיח, היינו שהוכיחו, ועדין לא פירש, אז צריך להוכיחו עוד טומאתו בו עד שיפרוש, אבל לחזור ולהוכיח על מה שכבר עבר, ומאי דהוה הוה, בכי האי גונא, אין להוכיחו כי אם סמוך למיתתו, דבמה שכבר עבר לא נפקא מינה, ואין להוכיחו על אשר כבר עשהו, אלא יסמוך למיתתו, והוא חילוק ברור.

וכן כתב בספרו 'צוארי שלל' שאין להוכיח את האדם על מה שכבר עשה, דלא נפקא מידי את אשר כבר עשהו, אמנם להוכיחו על דבר שעושה שיפרוש ממנו, ודאי מחויב להוכיחו הרבה פעמים עד שיפרוש.

ובזה פירש הפסוק דכתיב באדוניהו בן חגית בנו של דוד מלך ישראל (מלכים א, ו) 'ולא עצבו אביו מימיו לאמר מדוע ככה עשית'.

דדוד מלך חסיד לא היה עובר על מצות תוכחה, שאם ידע שעושה דבר שלא כהוגן ודאי היה מוכיחו עד שיפרוש, אבל לא עצבו אביו מימיו, שהוא חי עדיין, לאמר: מדוע ככה עשית? והיינו לשעבר, אחר שכבר עשהו.

הרי שיש להוכיח רק כשעושה אדם דבר שלא כהוגן כדי שיפרוש ממנו, או אם יש חשש שיחזור לסורו ויחטא וישוב, אבל אם נפל לחטא

משמיע ישועה

פעם אחת באופן שאין חשש שיעבור וישנה בה עד שייעשה לו כהיתר (קידושין כ') אז אין להוכיחו עד סמוך למיתתו.

והנה בטעם שמשה רבינו לא הוכיחם עד סמוך למיתתו יש לומר, שהרי לא חשש שדור דעה ישנו וישגו בחטא, שהרי מבואר בספרי הקדמונים שחטאי דור המדבר היו שייכים למקומות שעברו שם, והמקום גרם להם, רפידים גרם שירפו ידיהם מן התורה, וקברות התאווה וחצירות גרמו לחטאים שנעשו במקום ההוא וכן כולם.

ואם כן לא היה חשש שבני ישראל – דור דעה – יעברו שוב על אותם החטאים, שהרי כבר נסעו ממקום ההוא, ולכן לא היה צריך משה להוכיחם עד סמוך למיתתו.

ובזה יש לומר טעם נכון מאוד למה משה רבינו לא הזכיר החטא ורק מנה את כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהם, באומרו 'במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תופל ולבן וחצירות ודי זהב', שבזה ביאר הטעם שלא הוכיחם עד כה, שהרי רק המקום גרם החטא, ולא חשש שיעברו בני ישראל עוד על חטא הזה, ולכן לא עצבם לומר 'מדוע ככה עשית'? ורק עכשיו סמוך למיתתו הוכיחם על זה.

"דערלעבן משיח"

בספר 'דרכי חיים ושלום' (אות תתרע"ט):

הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע אמר שאינו נכון לאדם לברך את חברו "די זאלסט דערלעבען משיח" [שתחיה בעת שיבוא משיח], כי הרי יהיו הרבה אנשים שיחיו כשיבוא משיח.

אלא צריך לברך "שיזכה לקבל פני משיח", כי לזה יצטרכו לזכות מיוחדת.

ובזכה ונחיה ונראה.

ב. אבינו אב הרחמן

אנו בניך ואתה אבינו

כתב ב'ספר החיים' (ספר גאולה וישועה פרק ו') לרמז ענין חודש מנחם אב, וזה לשונו:

והחודש שנגמרו בו הפורעניות הוא חודש אב, להגיד שעדיין הוא אבינו, ואינו מייסר אותנו רק לטובתנו, כאשר ייסר איש את בנו (דברים ח, ה).

ובכל מגילת איכה לא מצינו רק השם המיוחד, שהוא שם של רחמים, כי ברוגז רחמים 'זכור, (חבקוק ג, ב), אבל לא מצינו בו שם אלהים, כי לא בשטף חימה ישפוט אותם.

כרחם אב על בנים

ויש להרחיב הדיבור ולהסביר הענין שהאב מייסר את בנו לטובתו, ושמע בני מוסר אביך.

בהקדם ענין נפלא שכתב בספר 'זכרון משה', ואלו דבריו:

זכורני מה ששמעתי ממורי ורבי ר' דוד פוברסקי זצ"ל מראשי ישיבת פוניבז, על הפסוק 'כרחם אב על בנים רחם ה' על יראיו' (תהלים ק"ג), והקשה הרי רחמי האם על הבנים מרובים מאלו של האב כידוע, והרי הנשים נקראים נשים רחמניות, ולמה אמר 'כרחם אב' ולא כרחם אם?

והוסיף שמעודו היה קשה לו דבר זה, עד שבאה מעשה לידו, וכה סיפר:

כשהיה בנו הגאון ר' בערל פוברסקי שליט"א בגיל השנים שהיה צריך להתייצב לצבא הרוסי, שכידוע כל באיה לא ישובן או ברוחניות או בגשמיות, ציווה עליו אביו לצום שלושת ימים לילה ויום, כדי שבעת בדיקתו על כשירותו לשרת ישלחוהו על אתר מפאת חולשתו.

משמיע ישועה

כה עשו הרבה בחורים אז, והועיל העיצה, ונשתחררו מהצבא מחמת רוע מראיהם וכחוש גופם.

והנה ביום השני לצומו כשהתפתל הגר"ב מרעב, ניגשה אליו אמו ואמרה לו בלאט: בערלע שלי! תבוא נא עמי בסתר, ואתן לך דבר מה לאכול, כשלא יראה אבא...

אע"ג שאשה גדולה היתה, וידעה שהצום לטובתו, אבל לא יכלה לראותו מצטער בצערו ובסבלו.

ואז אמר שעכשיו הוא מבין כוונת הכתוב "כרחם אב על בנים" דווקא, כי האב יודע ומבין מה טובת של בנו, ואף שעכשיו הוא בצער, אבל הוא צופה ומביט אל עתידו, ועצם האכזריות עצמה אם היא לשם שמים אינה אלא רחמנות שכלית, בשביל לזכות לחיי נצח.

אבל האם רואה רק בצערו הזמני, ולפעמים גורמת רעה לבנו על ידי הרחמנות שלה, וזהו 'ידי נשים רחמניות בישלו ילדיהן'.

אכזריות האב הוא לטובת הבן, רחמנות האם הוא לפעמים לרעה ואכזריות, בת עמי היתה לאכזר.

כמו כן: הקב"ה רחמי האב לו לעשות לאדם הטוב לו, אף במקום שמצד הרגש יש כאן אכזריות, היא בעצם רחמנות שכלית, ורחמנות מושלמת, והוא מקיים בזה הפסוק 'כי כאשר ייסר איש את בנו השם אלוֹקִיךָ מִיִּסְרֶיךָ'.

זהו הענין של חודש אב, חודש הפורעניות, אבל באמת הוא חודש הרחמים, שהקב"ה הוא אבינו עושה הכל למענינו, אף אם נראה רעות וצרות, הוא באמת חסדים ורחמים, למען עתידנו.

לא הביט און ביעקב

ויש לומר עוד בענין שם חודש אב על פי מה דהיה מרגלא בפומיה של האדמו"ר מצאנז - קלויזנבורג זצ"ל מה שאמר הרי"מ מזלוטשוב זיע"א בשם הבעש"ט זיע"א.

משמיע ישועה

"זייט דער פעטער עשיו האט אפגענארט דעם זיידן יצחק, זעט נישט א טאטע קיין שלעכטס אויף זיין קינד".

[מאז שהדוד עשיו רימה את הסבא יצחק אבא לא רואה דברים רעים אצל בנו]

וכבר מובא הדבר בספר 'בעל שם טוב' על התורה (פרשת תולדות) וזה לשונו:

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, פירש"י שהיה צד אותו ומרמהו בדברים, ואמר הקדוש רבי מיכל מזלאטשוב בשם רבו מרן הקדוש רבינו הבעל שם טוב זצלה"ה, שמיום שרימה עשו את יצחק גרם שאין שום צדיק יוכל לראות על בנו שום דבר רע.

וזהו הענין של חודש אב, שאף שאנו שרויים בגלות החל הזה, ועדיין לא נושענו, אבל הקב"ה הוא אבינו אב הרחמן והוא רואה רק טוב על ישראל, ולא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל.

ואנו מבקשים מהקב"ה: **אנו בניך ואתה אבינו, ואם כבנים רחמינו כרחם אב על בנים.**

רגלי מבשר

כתב בספר 'יפה שיחתן' (חלק ב'):

שמעתי מפי הגה"צ רבי משה צ"א ביק צ"ל הרב דמעזיבוש, לרמז על הפסוק (ישעי' נב, ז) 'מה נאוו על ההרים רגלי מבשר' הכוונה להדגיש שיהיה גואל צדק ואמת, ולא חס ושלום משיח שקר שחסר לו רגליים, כפי שאמרו חז"ל (שבת קד). ששקר אין לו רגליים. והיינו 'רגלי מבשר'.

ג. על מה אבדה הארץ

על מה אבדה הארץ

בגמרא (נדרים דף פא.) אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ירמיה ט') **מי האיש החכם ויבן את זאת**, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב (שם) **על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורתי וכו'** היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה, אמר רב יהודה אמר רב 'שלא ברכו בתורה תחילה'.

ותמהו כל המפורשים וכי בשביל זה לבד שלא ברכו בתורה תחילה נתמלא סאתם ונחרבה הבית ואבדה הארץ?

וידוע מה שכתב **בעל הפלאה** זצ"ל (כתובות דף קיא. ד"ה שלא יגלו את הקץ) דהכוונה הוא ע"פ מה שכתב **הרא"ש** בברכות (פ"א סימן י"ג) דלכאורה היו צריכים לברך 'ברכת התורה' בכל פעם שיושבין ללמוד, וכמו שמברכין ברכת 'לישב בסוכה' בכל פעם שאוכלין בסוכה, וכשיוצאין מהסוכה הרי הפסיק מן המצוה, ומברך שוב כשייכנס מחדש, וכן בתפילין מברך בכל פעם שמניחו, ומה נשתנה ברכת התורה.

וחידש שם הרא"ש, דבמצות סוכה הוי כל ישיבה מצוה בפני עצמה, ולכן צריכה ברכה בפני עצמה, משא"כ בתורה הרי האדם מקושר בה בכל יום ובכל עת ובכל שעה, והאדם הישר והטוב גם כשמפסיק מתורתו והולך לעסקיו דעתו על לימודו, ובכל מה שעושה ובכל מקום שהולך יש כמה וכמה הלכות ומצוות מדאורייתא ומדרבנן, ולא נקרא הפסק, ולכן אין מברכין 'ברכת התורה' אלא פעם אחת ביום, דלא הפסיק מהמצוה דליצטרך לברך ברכה שניה בכל פעם שיושב ללמוד.

והיינו דכתיב (משלי ג, ו) **"בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך"**, שכל הליכותיו ודרכיו של האדם צריך שיהיה אדוק ומקושר בה' ובתורתו, ולהתנהג על פי התורה וככל אשר ירוך.

משמיע ישועה

וזאת תורת האדם המעולה הקובע עתים לתורה, לבל יסיח דעתו מתורתו, וגם בעת עסקו בצורך פרנסתו יהיה דעתו למען יוכל לעסוק בתורה תיכף אחר העסק ולחזור ללימודו, וגם בעת עסקו בהפרנסה יתבונן תדיר בכל מה שהוא עושה אם הוא ע"פ תורה, אם אין בו איסור גזל או אונאה וכדומה, נמצא דגם אז דעתו על תורתו.

נמצא דמי שאינו מקושר בתורה כל היום כולו, הרי הוא צריך לברך ברכת התורה בכל אימת שיושב ללמוד, וכמו בסוכה ותפילין.

שלא ברכו בתורה תחילה

ומעתה נאמר דזה היה חטאם הכי גדול של בני אותו הדור, שלא היו מקושרים בכל היום בתורה הקדושה, ע"ד 'בכל דרכיך דעהו', ומכיון שהם הסיחו את דעתם מהתורה בשעת עסקם הרי היו מחוייבין לברך ברכת התורה בכל פעם שישבו ללמוד, ומה שלמדו אח"כ היה בלא ברכה.

וזהו שאמר רב יהודה אמר רב שחרבה הארץ מפני 'שלא ברכו בתורה תחילה' ודייק הכתוב לומר 'לא שמעו בקולי ולא הלכו בה', דמרמז לענין זה שכל הליכתם לא היה בתורה, וכמו שפירש באור החיים הק' את הפסוק 'אם בחקתי תלכו' שצריך שיהיה כל הליכות האדם בתורה.

וממש כעין זה כתב גם בספר 'בית הלוי' (שמות יט, ה) והוסיף עוד לבאר לפי זה, דלכאורה קשה אם היו חוטאים בפועל בחטאים גלויים למה לא ידעו מזה החכמים והנביאים.

רק הכוונה כנ"ל, שהם היו עוסקים בתורה וגם בדרך ארץ אשר זה הוא דרך המעולה לרוב עובדי ה', וכמו שאמרו בברכות 'הרבה עשו כר"י ועלתה בידם', ולכן אח"כ כשראו החכמים מה שהגיע להם אח"כ מהעונש לא ידעו טעם למה הגיעם כה.

עד שפירשו הקב"ה ואמר על עזבם תורתני ולא הלכו בה, פירוש, דבעת שהלכו לעסקם הסיחו דעתם מהתורה, ולא היה דעתם עליה,

משמיע ישועה

וזהו פירושו של עזבם תורתני, וזהו דבר התלוי בעומקא דליבא, שאינו ידוע רק להיודע תעלומות ברוך הוא.

איכה ישבה בדד

ואולי יש לרמז ענין זה במגילת איכה.

ירמיהו הנביא מתחיל לקונן על חורבן הבית ומזכיר את החטא הגדול הזה, שגרם להחורבן, ופתח בהאי פסוקא, "איכה ישבה בדד", והיינו שהקשה איכה היתה כזאת, איכה נהייתה הדבר הזה, ועל מזה חרבה הארץ.

ובא כמתרץ ואמר: בד"ד, שהוא ר"ת של הפסוק בכל דרכיך דעהו, שלא קיימו את הצו הזה, ולא היו דבוקים בהתורה הק' בכל הליכותיהם.

ודבר זה צריכין לתקן בימים אלו, לקיים מה שנאמר 'בכל דרכיך דעהו', ועל ידי זה 'והוא יישר אורחותיך', שהתורה שנקראת ספר הישר יהיה נר לרגלינו ואור לנתיבותינו, ובדרך התורה נלך בכל עת ולהאיר יומם ולילה.

איכה היתה לזונה

והנה בגמרא סנהדרין (דף צט:) אמר ריש לקיש שהלומד תורה לפרקים למה הוא דומה, ל'נואף אשה חסר לב' (משלי ו' ל"ב), וזה הרי היה חטאם של אנשי ירושלים בדור ההוא שלמדו תורה לפרקים, שלא היו אדוקים בה בכל שעה רק לפרקים.

ויקונן ירמיהו ואמר, 'איכה היתה לזונה קריה נאמנה', דהיינו שנחשבה לנואף אשה חסר לב, על ידי זה שלמדו תורה לפרקים ולא ברכו בתורה תחילה.

הבו לכם אנשים

כתב בספר 'כתב סופר'.

בדרך הלצה אפשר לומר, ישנם רבנים ומנהיגים, אשר נשותיהם מחוות דעה בעניניהם, כיצד להנהיג את העם, ומתערבות בעבודת הציבור שלהם, והולכים אחר עצת נשותיהם בענין הנהגת עצמם והנהגת הציבור, ונמצא שהציבור מונהג על ידי הרבנית ולא על ידי הרב...

לפיכך אומר הכתוב "הבו לכם אנשים", שיהיו האנשים מנהיגים ולא הנשים, ושלא יהיה עצה לאשה בהנהגה, כי אין חכמה לאשה אלא בפלך.

מחמת חיבת המליצה יש להסמיך כאן:

הרה"ק בעל 'מגדלות מרקחים' מצעהלים ז"ע, היה דרכו לומר מילתא דבדיחותא והרה"ק מ'סאטמאר זצוק"ל היה נהנה לשמוע אמרותיו בדרך צחות.

פעם אחת כשהיה האדמו"ר מסאטמאר בעיר מיאמי וגם הרב מצעהלים היה שם, שאל את הרב מצעהלים מתי דעתו לחזור לביתו לניו יארק?

והשיב לו הרב מצעהלים הלא רבינו יודע מה שכתוב בהגדה של פסח "ורב כמה שנאמר רבבה" דהיינו שהרב עושה כמו שאומרת לו הרבנית.

והרבי נהנה מאוד.

שבת בעמק הבכא

כתב ב'תורת משה' (ט' באב ד"ה רבי) בשו"ע שם איתא, בשבת שחל ט"ב אין משנין ללבוש בגדי שבת (סי' תקנד סי"ט), אך האר"י ז"ל לא הראה שום אבילות כלל.

ונ"ל מה שהאריז"ל לבש בגדי שבת הוא משום שהאר"י וכדומה לו, אשר מפורסם רוב צערם וכאבם על גלות השכינה וחורבן בהמ"ק, ומחמת רוב קדושתו לא הסיח דעתו מחורבן ביהמ"ק, אפילו בלבשו בגדי

משמיע ישועה

שבת, משא"כ אנן אם נלבוש לא נזכור מהחורבן כראוי, ולכן אין ללבוש בגדי שבת.

ומתאמרא משמיע' דהגה"ק ר' יהושע בוקסבוים הי"ד אב"ד גאלאנטא שהוסיף על פי זה ליישב מנהגינו ללבוש בגדי שב"ק בשבת חזון, ואמר: דוקא מרן החת"ם סופר הק' שהיה גדול מאד, שאפילו אם לבש בגדי חול בש"ק לא שכח מקדושת שבת, אבל אם אנחנו נלבוש בשב"ק בגדי חול לא נזכור קדושת השבת, ולכן הוכרחנו ללבוש בגדי שבת גם בשבת חזון, ודפח"ח.

התודה והברכה

לכבוד ידידינו עוז, האברך החשוב והיקר

מוה"ר יעקב פרידמאן הי"ו

אב"י בעיר וויליאמסבורג יצ"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת הבן במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מכל יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים, אמן.

התודה והברכה

לכבוד ידידינו עוז, האברך החשוב והיקר

מוה"ר מרדכי גאלד הי"ו

אב"י בעיר בארא פארק יצ"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת הבן במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מכל יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים טובים, אמן.